

Т.В. Семигіна,
*доктор політичних наук, професор
кафедри соціальної роботи і
практичної психології АПСВТ*

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ця публікація ґрунтується на порівнянні міжнародної, передовсім європейської, практики кадрового забезпечення системи охорони здоров'я такими важливими фахівцями як соціальні працівники. Ці фахівці покликані вирішувати соціальні труднощі людей із проблемами здоров'я (такі проблеми вважають медико-соціальними чи радше біопсихосоціальними [4]).

Аналіз документів дає підстави для виокремлення низки чинників на пояснення того, що у європейських країнах заклади охорони здоров'я виступають найбільшими роботодавцями для соціальних працівників:

1) *сформовано традиції інтегрованого підходу до розв'язання проблем людей, що мають складні життєві обставини, пов'язані зі здоров'ям; ці традиції знайшли віддзеркалення у сучасних міжнародних стандартах. Наприклад стандарти ВООЗ [5] визначають, що вичерпна допомога людям, які живуть із ВІЛ/СНІДом, складається з клінічної допомоги, психологічної та соціально-економічної підтримки, залучення самих людей, які живуть із ВІЛ, та їхніх близьких, розвитку поваги до прав та забезпечення правових потреб. Кожна зі складових у моделі ВООЗ передбачає надання як медичних, так і інших послуг. Навіть такий напрям, як клінічна допомога, не означає надання суто медичних послуг. Адже для проведення ефективного до- і післятестового консультування, формування прихильності до антиретровірусної терапії потрібна співпраця медиків, психологів та соціальних працівників;*

2) *наявна розвинута система підготовки соціальних працівників для сфери охорони здоров'я. У країнах Європи підготовка соціальних працівників розпочалась*

Інформація для посилання та цитування:

Семигіна Т. В. Підготовка соціальних працівників для системи охорони здоров'я: міжнародний досвід і можливості для України / Семигіна Т. В. // Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я: матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 22 квітня 2015 р.) [заг.ред. Ю. В. Ковбасюк, В. М. Князевич, Н. О. Васюк]. – К.: ДКС-Центр, 2015. – С. 126-128.

на початку ХХ століття, є виразно підтримуваною державою й регульованою професійними стандартами, в яких сформульовано очікувані компетентності фахівців із соціальної роботи, у тому числі для роботи в сфері охорони здоров'я. Чимало посад соціальних працівників у закладах охорони здоров'я передбачають не тільки наявність вищої освіти із соціальної роботи, а й додаткової спеціалізації, наприклад, із соціальної роботи в галузі психіатрії, проходження післядипломної освіти із отриманням сертифікатів та додаткових кваліфікацій, регулярне підвищення кваліфікації (без якого неможливо отримання ліцензії) тощо [4; 8];

3) в багатьох країнах *функціонує єдина урядова структура, відповідальна за розв'язання проблем медичної галузі та соціального обслуговування*. Наприклад, у Швеції діє Міністерство охорони здоров'я та соціальних справ, у Норвегії – Міністерство охорони здоров'я і соціального забезпечення, у Нідерландах – Міністерство здоров'я, добробуту та спорту, в Угорщині – Міністерство у справах охорони здоров'я, соціальних питань та сім'ї [6]). Така практика притаманна не тільки європейським країнам: у США створене Міністерство медичних та соціальних закладів [9], у Японії – Міністерство з питань охорони здоров'я, праці та соціального забезпечення [7].

В Україні фахова підготовка соціальних працівників у країні розпочалася лише у 1990-ті роки. Дослідження [1; 2; 3] свідчать, що в нашій країні й досі наявний брак взаємозв'язків між медичною та соціальною сферою.

З одного боку, у медичних інституціях України майже немає посад соціальних працівників або посад для тих, хто має професійну освіту із соціальної роботи. Дається взнаки й відомче розмежування закладів охорони здоров'я та соціального обслуговування, що ускладнює формування цілісного комплексу необхідних медичних та соціальних заходів (наприклад, у сфері надання паліативної допомоги, підтримки людей, які живуть з ВІЛ, профілактичної роботи з молоддю, яка має проблеми залежності й у роботі з якою слід спиратися на сучасні методики психологічної допомоги у зміні поведінки, тощо).

З іншого боку, важливим питанням для державної політики в сфері охорони здоров'я та державної політики освіти залишається підготовка спеціалістів із

Інформація для посилання та цитування:

Семигіна Т. В. Підготовка соціальних працівників для системи охорони здоров'я: міжнародний досвід і можливості для України / Семигіна Т. В. // Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я: матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 22 квітня 2015 р.) [заг.ред. Ю. В. Ковбасюк, В. М. Князевич, Н. О. Васюк]. – К.: ДКС-Центр, 2015. – С. 126-128.

соціальної роботи, здатних ефективно працювати в умовах закладів охорони здоров'я. Йдеться як про впровадження спеціалізацій на магістерських програмах із соціальної роботи (із проходженням практики у закладах охорони здоров'я), що потребує розробки відповідних навчальних програм, побудованих на компетентісному підході, так і про підвищення кваліфікації соціальних працівників, які потребують спеціалізованих знань щодо певних сфер охорони здоров'я. Загалом, для соціальних працівників в Україні не передбачено підвищення кваліфікації й не створено навчально-методичних центрів перепідготовки.

Наразі під час визначення державної політики в сфері охорони здоров'я доцільно врахувати міжнародний, зокрема, європейський досвід, щодо активного залучення професійних соціальних працівників, які мають відповідну освіту, до закладів охорони здоров'я, створення стандартів діяльності таких працівників, та формування системи спеціалізованої (пере)підготовки спеціалістів із соціальної роботи для надання допомоги, передовсім, у вузькопрофільних сферах – робота з людьми, які мають проблеми психічного здоров'я, робота з людьми, які живуть із ВІЛ, робота з людьми із певними типами інвалідності тощо.

Список використаних джерел

1. Царенко А. В. Звіт за результатами дослідження щодо впровадження системи паліативної допомоги людям, що живуть із ВІЛ / А. В. Царенко, В. П. Хмарський, В. Г. Сердюк, О. О. Скорина, С. В. Комарова. – К., 2010. – 117 с.
2. Щербина В. ВІЛ/СНІД і молодь: знання та поведінка / В. Щербина // Соціальна політика і соціальна робота. – 2008. – № 1. – С. 27–36.
3. Bongiovanni A. End-of-project performance evaluation of the HIV/AIDS service capacity project (USCP) in Ukraine: final report [Electronic resource] / Bongiovanni A., Sergeyev B., Semigina T. – Mode of access: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PDACW003.pdf
4. HCPC standards of proficiency for social work [Electronic resource] / Health and Care Professions Council (HCPC). – Mode of access: <http://www.tcsw.org.uk/standard-2col-rhm.aspx?id=6442451337>
5. National AIDS programmes: a guide to monitoring and evaluating HIV/AIDS care and support. – Geneva : World Health Organization, 2004. – 37 p.
6. Health Authority by Country in Europe [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.ispor.org/htaroadmaps/healthauthorityeurope.asp>.
7. Ministry of Health, Labour and Welfare (Japan) [Electronic resource]. – Mode of access : www.mhlw.go.jp/english.
8. Social work education in England 2009 – 2014: A report for the Department of Health (DH) [Electronic resource] / Skills for Care. – Mode of access : <https://www.basw.co.uk/resource/?id=3881>.
9. United States Department of Health and Human Services [Electronic resource]. – Mode of access : www.hhs.gov.